

Gaál Csaba

„Német nyelv a sebészetben” munkacsoport

Elsőrangú feladatunk, hogy az embereket a kutatásokról átfogóan tájékoztassuk. Ha a tudományos eredmények szűk körben maradnak, gyengül a nép gondolkodása, nézete, ez pedig szellemi elszegényedést okoz. Albert Einstein, 1948

2007. július 10-én Berlinben a német sebészek egy csoportja a szaknyelv iránti aggodalma jegyében megalakította a címben szereplő egyesületet (ADSiC – Arbeitskreis Deutsche Sprache in der Chirurgie). Felismerték ugyanis, hogy a nyelvet meg kell óvni a mindinkább terjedőben lévő új divattól, miszerint a német szaknyelvbe egyre több angol elem szövéődik („Denglish”). Az orvosok közül számosan tiltakoznak az anyanyelv idegen nyelvi fertőződése miatt, mert sokakat igencsak bánt ez a folyamat, és aggódnak a nyelvükért. Az egyesület által kiadott irányelvekben a következő gondolatokból és javaslatokból indulnak ki.

- A szervezet követeli az *anyanyelv* alkotó *ápolását* és használatát. Idegenből átvett (elsősorban angol) kifejezések csak akkor használhatók, ha a német nyelven semmiképpen sem található megfelelő kifejezés.
- Vitathatatlan, hogy az orvosok közötti nemzetközi kapcsolattartás és a mai tudományos világ nyelve az angol. A *nemzeti nyelv* azonban a gondolkodás és kutatás elengedhetetlen eleme és alapja.
- Közvéleménykutatás eredménye szerint (Berlin 2006: CHAZ 2007, Nr. 5, 255–260) a német orvosok döntő része úgy vélekedik, hogy a *hazai* rendezésű *nemzetközi kongresszusain* a német és az angol legyen a hivatalos nyelv, utóbbi azonban csak az angol előadók számára jogos. Szimultán fordításról kívánatos gondoskodni.
- Hazai rendezésű *nemzeti kongresszuson* alapvetően kötelező a német nyelv, az angol csak a külföldi előadók számára megengedett. Ezzel az intézkedéssel elősegíthető a német anyanyelv ápolása, és a szakma leginkább így kényszeríthető arra, hogy az idegen fogalmakat anyanyelven honosítsa meg.
- A orvostársadalom méltán várja el, hogy azon kutatási eredményeket, amelyek a hazai adófizetők hozzájárulásából és a hazai intézményekből származnak, anyanyelvükön ismerhessék meg az érintettek és a közvélemény is. Csak így lehet a hazai tudomány tiszteletét növelni, és csak így érhető el, hogy a hatásmutató (IF) valamely német nyelvű folyóirat elismerését növelje.
- A német nyelvű szaklapok hatásmutatójának (IF) javítása érdekében minél több hazai szerzőt kell idézni német és idegen nyelvű folyóiratokból.
- Az egyesület a kiadóktól elvárja, hogy a tudományos közlemények német nyelven jelenjenek meg.

A régi hagyományokra visszatekintő, 1860-ban alapított tekintélyes német nyelvű folyóirat, a *Langenbecks Archiv für Chirurgie* mára csak angol nyelvű kiadásban jelenik meg (*Langenbeck's Archives of Surgery*). A helyzet abszurditása, hogy az

újságban a németek nem az anyanyelvükön, hanem eleve angolul közölhetnek. Az átállás háttérében az a megfontolás állt, hogy így nőjön a folyóirat nemzetközi elfogadottsága, ez azonban nem teljesült. A német anyanyelvű érdeklődők továbbra is (és elsősorban) a már megmérettetett vezető angol lapokat olvassák, és akik hiányos nyelvtudásuk folytán erre képtelenek, azok is kizártnak az eredetileg nagyhírű német szaklap olvasásából, hiszen 1998 óta csak angol nyelven jelenik meg.

- A munkacsoport támogatja egy többnyelvű, európai, szakágakra lebontott adatbank (Zitatenbank) létrehozását, hogy ezzel is ellensúlyozzák az USA-beli Institut for Scientific Information (ISI) és az angol nyelv egyeduralmát.
- Követelik – a gyógyszerekhez hasonlóan – bármely orvosi termék, segédeszköz, alkatrész németországi forgalmazása esetén a teljes német nyelvű használati utasítás elkészítését. Érdemes a már hivatkozott *közvéleménykutatás eredményeit* közelebről megnézni.
- A német orvosok angolnyelv-ismerete (önbevallás alapján): biztosnak érzi magát: 14%, jónak ítéli meg: 32%, megérteti magát: 48%, nincs ismerete 6%-nak.
- Elítéli a hazai angol nyelvű közléseket: 83%, helyesli: 17%.
- Elítéli a nemzeti kongresszuson tartott angol nyelvű előadást: 94%, helyesli: 6%.
- Nemzetközi kongresszus nyelve legyen az anyanyelv: kizárólag német: 5%; német, angol (csak külföldi előadóknál): 90%; csak angol: 5%.
- Vegyes nyelvű kongresszuson legyen szinkrontolmács: igen: 87%, nem: 13%.
- Elfogadja a szaknyelv anglicizmusát: 50%, a másik 50% viszont nem. Ehhez én hozzáteszem: a magas elfogadottsági arány azzal magyarázható, hogy a medikusok és fiatal orvosok egy idő óta az angol kifejezéseken nőnek fel, ezért számukra ez többé-kevésbé természetes és elfogadott: sajnos ők már ilyen áldatlan körülmények között voltak kénytelenek tanulni.

Az ismertetett megkérdezés adatai nyilván nem vonatkoztathatók Magyarországra, mivel itt az angol nyelv ismerete messze nincs azon a szinten, mint Németországban. Ennek okait és indokait itt most nincs módomban kifejteni. A Német Sebésztársaság lapjában (*Deutsche Ges Chir – Mitteilungen* 2007/4, 368) meghirdetett irányelvek után az egyesület felhívja az érdeklődőket, hogy legyenek tagjai az anyanyelvet védő és ápoló szervezetnek.

Jelen írásomat az elnökkel (Prof. Dr. W. Haße) történt levélváltás után és alapján ismertetem.